

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „CPP Finances”
Reģ.nr.40003686171
Krišjāņa Barona ielā 13/15-32,
Rīga, LV - 1015

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem

Rīgā

2007.gada 6.novembrī

Nr.50 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centra Daugavpils reģionālajā pārvaldē (turpmāk – *PTAC DRP*) 2007.gada 6.jūlijā saņemts patērētāja (...) (turpmāk – *Patērētājs*) 2007.gada 6.jūlija iesniegums un tam pievienoto dokumentu kopijas (turpmāk – *Iesniegums*).

Iesniegumā Patērētājs norāda, ka 2007.gada 28.februārī noslēdza ar SIA „CPP finanses” (turpmāk – *Sabiedrība*) Aizdevuma līgumu Nr. 376 (turpmāk – *Līgums*) par aizdevuma Ls 3120,00 apmērā saņemšanu ar atmaksas termiņu 2007.gada 28.maijā. *Iesniegumā* norādīts, ka *Līguma* 5.2.1., 5.2.2. un 6.1. punktu noteikumi neatbilst līgumslēdzēju pušu vienlīdzības principam, tie ir neizdevīgi *Patērētājam*. 2007.gada 20.jūnija *Līguma* pielikuma Nr.1, ko *Patērētājs* nav parakstījis, 3.punkta noteikums ir nesamērīgs, jo tas paredz līgumsodu Ls 3000,00 apmērā par savlaicīgi neiesniegtajiem dokumentiem pārkreditācijas veikšanai, kaut gan *patērētājs* nav saņēmis papildus nekādu pieprasījumu par tādu dokumentu nepieciešamību. Visus nepieciešamos dokumentus, t.i., Zemesgrāmatu akta kopiju, izziņu no darba vietas, pases kopiju *Patērētājs* nodevis firmai līguma noslēgšanas brīdī - 2007.gada 28.februārī. *Līgumā* tāda līgumsoda summa nebija paredzēta. *Līgums* tika sastādīts iepriekš un *Patērētājam* nebija iespējams ietekmēt *Līguma* noteikumus.

Iesniegumā izteikts lūgums izvērtēt *Līguma* noteikumus un netaisnīgos *Līguma* noteikumus atzīt par spēkā neesošiem.

2007.gada 16.jūlijā *PTAC* tika saņemti papildus dokumenti no *Patērētāja*. *PTAC* konstatē, ka saskaņā ar 2007.gada 14.marta *Līguma* pielikumu Nr.01 *Patērētājs* papildus aizņēms Ls 1000,00 un saskaņā ar 2007.gada 28.marta *Līguma* pielikumu Nr. 02 papildus vēl aizņēms Ls 1000,00.

2007.gada 19.jūlijā *PTAC DRP* vēstulē Nr.15-07/932-K-89 pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt rakstveida skaidrojumu par *Patērētāja* iesniegumā minētajiem lietas apstākļiem un 2007.gada 26.jūlijā saņēma *Sabiedrības* 2007.gada 23.jūlija atbildi, kurā norādīts:

1)*Līguma* 5.2.1.apakšpunkts nosaka *Patērētāja* atbildību gadījumā, ja aizdevējs (*Sabiedrība*) atkāpjas no *Līguma*, pamatojoties uz *Patērētāja* līgumsaistību nepildīšanu vai nepilnīgu pildīšanu vai citiem 5.1.punkta apakšpunktos minētajiem apstākļiem;

2) *Līguma* 5.2.2.apakšpunkts paredz *Sabiedrības* tiesības aprēķināt *Patērētājam* līgumsodu gadījumā, ja *Līguma* 5.1.apakšpunktā minēto apstākļu dēļ *Sabiedrība* atkāpjas no aizdevuma līguma;

3) attiecībā uz *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 5. panta otrās daļas 1.punktu tiesiskās vienlīdzības princips ir ievērots, jo *Līguma* noteikumi nesamazina ar *PTAL* 8.pantu un *Civillikuma* 1934.-1946.pantos noteikto pušu atbildību. *Līgumā* nav iekļauts arī tāds noteikums, kas tieši vai netieši aizliegtu *Patērētājam* slēgt aizdevuma līgumus ar trešajām personām;

4) *Līguma* noteikumi arī neparedz *Patērētāja* atteikšanos no savām likumīgajām tiesībām, jo *Patērētājam* ar līgumu nav ierobežotas tiesības iesniegt sūdzības patērētāju tiesību aizsardzības institūcijās, aizstāvēt savas aizskartās tiesības Rīgas Centra rajona tiesā vai Rīgas Starptautiskajā Šķīrējtiesā vai citi ierobežojumi;

5) *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkts nebūtu attiecināms uz *Līguma* noteikumiem, jo *Līguma* pamatsastāvdaļa ir naudas nodošana lietošanā aizņēmējam, ko aizņēmējs saskaņā ar pušu nolīgtu termiņu atdot aizdevējam atpakaļ ar procentiem, ja tādi pielīgti, kā arī gadījumā, ja aizņēmējs ir pielaidis nokavējumu;

6) 2007.gada 20.jūnija *Līguma* pielikums Nr.1 nav uzskatāms par noslēgtu, jo nav izteikta abu pušu griba, līdz ar to Pielikums Nr.1 *Patērētāju* nesaista;

7) parasti vienošanās par līguma noteikumiem ar potenciālo aizņēmēju tiek veiktas mutiski, izskaidrojot klientam *Līguma* noteikumus un uzklusot klienta priekšlikumus *Līguma* noteikumu grozīšanai. Vienošanās ar *Patērētāju* tika panākta mutiskā veidā;

8) *Sabiedrība* uzskata, ka *Līguma* noteikumi atbilst pušu vienlīdzības principiem un ir saskaņā ar *PTAL*.

2007. gada 11.septembrī *PTAC DRP* nosūtīja *Sabiedrībai* atkārtotu vēstuli Nr.15-07/1231-K-89, pieprasot sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar iepriekš konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu, sniegt informāciju par to, vai tādi paši aizdevuma līgumi ir noslēgti un šādi aizdevuma līgumu projekti tiek piedāvāti arī citiem patērētājiem (iesniedzot divu ar patērētāju noslēgtu aizdevuma līgumu kopijas, kā arī patērētājiem piedāvāto aizdevuma līguma projektu). Tāpat arī *PTAC DRP* vēstulē aicināja *Sabiedrību* iesniegt pierādījumus par *Līguma* noteikumu apspriešanas faktu.

2007. gada 20. septembrī *PTAC DRP* saņemts *Sabiedrības* 2007.gada 18.septembra papildu skaidrojums, kurā tā norādīja:

1) *Sabiedrība* neuzskatīja par nepieciešamu fiksēt *Līguma* apspriešanas faktu, *Līguma* noteikumi tika saskaņoti mutiski, izskaidrojot *Patērētājam* *Līguma* noteikumus, dodot iespēju *Patērētājam* ierosināt *Līguma* noteikumu grozīšanu, izslēgšanu vai papildināšanu, bet *Patērētājs* šādu iespēju neizmantoja;

2) attiecībā uz *Līguma* pielikuma Nr. 02 5.punktu: „*puses vienojas, ja gadījumā aizņēmējs grafikā norādītajā termiņā neizpilda savas saistības, vai izpilda tās nepilnā apmērā, tad viņš par katru saistību nokavējuma dienu maksā līgumsodu 3% (trīs procenti) apmērā no šī pielikumā 4. punktā minētās aizdevuma summas*”, *Sabiedrība* norādīja, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1717.panta otro daļu „*Līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas*”, tātad līgumsods var pat neskaitāmas reizes pārsniegt pašu priekšmetu, jo likums, t. sk., arī *PTAL* neparedz nekādus ierobežojumus līgumsoda apmēram un tas ir atkarīgs tikai no līgumslēdzēju brīvas gribas;

3) attiecībā par nesamaksātiem līgumiskiem procentiem, kas vairāk kā trīs reizes pārsniedz pamatparāda summu, ir nepamatota *PTAC* *DRP* norāde, jo šajā prasības summā ir iekļauta parāda pamatsumma. Parādā summa ir izveidojusies: neatmaksātā aizdevuma summa Ls 5120,00, nesamaksātie līgumiskie procenti Ls 1024,00 un līgumsods Ls 10 137,00, līdz ar to līgumsoda apmērs pat nesastāda divkārtu apmēru no aizdevuma pamatsummas;

4) *Līguma* 3.3.apakšpunkta sasaiste ar *Līguma* 5.punktu ir nepamatota, jo *Līguma* 3.3.apakšpunkts nosaka aizdevuma pirmstermiņa atmaksas kārtību, bet *Līguma* 5.punkts nosaka līgumsoda apmēru savlaicīgu saistību neizpildes gadījumā. Līdz ar to šie *Līguma* punkti nekādā gadījumā nevar tikt piemēroti vienlaicīgi, jo, ja *Patērētājs* savas saistības nepilda *Līgumā* norādītajā izpildes termiņā, tad tiek piemērots *Līguma* 5.punkts, nevis *Līguma* 3.3.apakšpunkts. Tādējādi sasaiste starp šiem diviem *Līguma* punktiem ir neiespējama, un netiek radīts līgumsods dubultā apmērā. Savukārt, ja *Patērētājs* vēlas savas saistības izpildīt pirms norunātā termiņa, attiecīgi *Sabiedrībai* nav pamata piemērot *Līguma* 5.punktu;

5) attiecībā par *Līguma* 6.1.apakšpunktu *Sabiedrība* norādīja, ka šāds *Līguma* punkts nav uzskatāms par netaisnīgu, jo *Patērētājs* ir izmantojis savas tiesības griezties *PTAC*. *Sabiedrības* ieskatā, *Patērētājs* netiek nostādīts neizdevīgā stāvoklī, jo saskaņā ar iepriekš minēto arī viņam ir tiesības griezties šķīrējtiesā;

6) 2007.gada 21.februāra Administratīvās rajona tiesas spriedums lietā Nr. A42394906, uz kuru atsaucas *PTAC*, nav stājies likumīgā spēkā, līdz ar to *PTAC* ir nekorekti atsaucies uz pirmās instances tiesas spriedumu, kas neveido judikatūru un nevar tikt uzskatīts no tiesību teorijas viedokļa par sekundāru tiesību avotu un otrkārt, atsaukties uz spēkā nestājušos tiesas spriedumu, kas pašreiz tiek atkārtoti izskatīts apelācijas instancē;

7) *Sabiedrība* norādīja, ka komisijas maksa Ls 120,00 apmērā ir daļa no aizdevuma pamatsummas un tā tiek aizdota, lai veiktu norēķinus aizņēmēja kredīta noformēšanai, tas ir, par juridisko palīdzību līguma sagatavošanā, notāra pakalpojuma apmaksai par nostiprinājuma līguma sagatavošanu, kancelejas un valsts nodevām, kas saistītas ar hipotēkas reģistrēšanu un dzēšanu nekustamajam īpašumam;

8) *Līguma* 5.1.5.apakšpunkta noteikumi ietekmē kredītēšanas līguma izrietošo izpildi. Aizņēmums *Patērētājam* ir izsniegts pret nekustamā īpašuma ķīlu, līdz ar to gadījumā, ja *Patērētājs* sastāv laulībā un nekustamais īpašums ir iegādāts laulības laikā, kā arī, ja tas ir iegūts bezatlīdzības ceļā, vai arī ir noslēgts starp laulātajiem laulības līgums par mantas kopību, tad saskaņā ar *Civillikumu* šis nekustamais īpašums ir laulāto kopīga manta. Tādējādi, ja aizņēmējs ir sniedzis nepatiesu informāciju, ka nesastāv laulībā, kaut gan viņam tomēr ir laulātais, un otrs laulātais par viņa darbībām nav informēts un nav devis savu piekrišanu nekustamā īpašuma ieķīlāšanu, tad saistību neizpildes gadījumā saskaņā ar *Civillikuma* 99.pantu un 100.pantu laulātais par savām saistībām atbild ar savu daļu laulāto kopīgā mantā. Līdz ar to saistību neizpildes gadījumā *Sabiedrības* piedziņas process ir apgrūtināts savu izlietoto līdzekļu atgūšanai;

9) *Sabiedrības* paskaidrojumam pievienotas divas 2006.gada 17.janvārī noslēgta aizdevuma līguma Nr.109 (turpmāk – *Līgums* 2), 2007.gada 29.maijā noslēgta aizdevuma līguma Nr.408 (turpmāk – *Līgums* 3) kopijas, kā arī patērētājiem piedāvātā aizdevuma līguma projekts (turpmāk – *Projekts*).

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – *PTAC*) izskatot lietā esošos materiālus konstatē:

1)2007.gada 28.februārī *Patērētājs* ar *Sabiedrību* noslēdza *Līgumu* par aizdevuma Ls 3000,00 apmērā saņemšanu ar atmaksas termiņu 2007.gada 28.maijā. Saskaņā ar 2007.gada 14.marta *Līguma* pielikumu Nr.01 *Patērētājs* papildus aizņēms Ls 1000,00 un saskaņā ar 2007.gada 28.marta *Līguma* pielikumu Nr. 02 papildus vēl aizņēms Ls 1000,00. Komisijas maksa par sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem noteikta Ls 120,00 apmērā, kas saskaņā ar *Līguma* noteikumiem tika pievienota aizdevuma summai. Procentu likme saskaņā ar *Līgumu* sastāda 20% par trīs mēnešiem no aizdevuma summas. Kopējā aizdevuma summa uz 2007.gada 28.maiju sastādīja Ls 5120,00, procentu summa Ls 1024,00, savukārt kopējā summa atmaksai Ls 6144,00.

2)2007.gada 2.augustā *Sabiedrība* iesniedza prasības pieteikumu Rīgas starptautiskajai šķīrējtiesai, lūdzot piedzīt no *Patērētāja* Ls 16 281,60, tiesvedības maksu un šķīrējtiesneša honorāru, piedziņu vērsot uz *Patērētāja* naudas līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu, kā arī uz iekļāto *Patērētājam* piederošo nekustamo īpašumu.

3)2007.gada 25.septembrī Rīgas starptautiskā šķīrējtiesa ar 2007.gada 25.septembra spriedumu lietā Nr.132/07 nosprieda piedzīt no *Patērētāja* par labu *Sabiedrībai* Ls 16 804,13.

4)2007.gada 11.oktobrī Rīgas pilsētas centra rajona tiesā *Sabiedrība* iesniedza pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu šķīrējtiesas nolēmuma izpildei pret *Patērētāju*.

PTAC saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punkta, kā arī Ministru kabineta 1999.gada 13.jūlija noteikumu Nr.257 “*Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu*” (turpmāk – *Noteikumi*) noteikumiem ir izvērtējis *Līguma* noteikumu un lietā esošo materiālus atbilstību normatīvo aktu noteikumiem un secina:

1)*Līgums* atbilstoši *PTAL* 8.panta pirmās daļas noteikumiem ir uzskatāms par patērētāja kreditēšanas līgumu. Līdz ar to tajā jāietver visa informācija, ko paredz *Noteikumi*. *PTAC* secina, ka ne *Līgumā*, ne *Līgumā 2*, ne *Līgumā 3*, ne arī *Projektā* joprojām nav iekļauta informācija par gada procentu likmi atbilstoši *Noteikumu* 11.1.apakšpunkta prasībām, jo gada procentu likmē ir jāiekļauj ne tikai aizdevuma procenti, bet arī komisijas maksa par sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem. *PTAC* vērs *Sabiedrības* uzmanību uz *Noteikumu* 20.punkta noteikumiem, kas paredz, ka “*Ja kreditēšanas līgumā sniegta maldinoša informācija par gada procentu likmi vai citām izmaksām vai gada procentu likme nav aprēķināta atbilstoši šo noteikumu prasībām, patērētājs ir tiesīgs maksāt tikai likumiskos procentus.*” Tāpat arī ne *Līgumā*, ne *Līgumā 2*, ne *Līgumā 3*, ne arī *Projektā* nav iekļauta *Noteikumu* 11.5.apakšpunktā noteiktā informācija - nosacījums, ka patērētājam ir tiesības uz taisnīgu kopējo kredīta izmaksu samazinājumu, ja viņš atmaksu veic pirms noteiktā termiņa. *PTAC* vērs *Sabiedrības* uzmanību uz *Noteikumu* 19.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.

2)Lai arī *Līgumu Patērētājs* ir parakstījis, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, ir jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „*līguma noteikums vienmēr ir*

uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus". PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

3) Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (sk., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu). *Sabiedrības paskaidrojums, ka Līguma noteikumi tika saskaņoti mutiski, izskaidrojot Patērētājam Līguma noteikumus, dodot iespēju Patērētājam ierosināt Līguma noteikumu grozīšanu, izslēgšanu vai papildināšanu, PTAC ieskatā nav pietiekošs pierādījums tam, ka Līguma un tā pielikumu noteikumi tika apspriesti. Tāpat arī PTAC norāda, ka teorētiska iespēja apspriest līguma noteikumu nav automātiski uzskatāma par līguma noteikumu apspriešanu PTAL izpratnē. Arī no Patērētāja Iesniegumā minētā neizriet, ka Līguma un tā pielikumu noteikumi (izņemot darījuma būtiskās sastāvdaļas) ir bijuši ar Patērētāju apspriesti. Tāpat arī PTAC kā pierādījumu Līguma noteikumu neapspriešanas faktam uzskata to, ka Līgums 2, Līgums 3, kā arī Projekts satur līdzīga satura līguma noteikumus.*

4) *Līguma pielikuma Nr.02 5.punkts nosaka, ka „puses vienojas, ja gadījumā aizņēmējs grafikā norādītajā termiņā neizpilda savas saistības, vai izpilda tās nepilnā apmērā, tad viņš par katru saistību nokavējuma dienu maksā līgumsodu 3% (trīs procenti) apmērā no šī pielikumā 4. punktā minētās aizdevuma summas”.*

Līdzīga satura noteikumu paredz arī *Līguma 5.2.3.3.apakšpunkts, kas paredz, ka gadījumā, ja aizņēmējs nepilda savas saskaņā ar šo līgumu uzņemtās saistības, vai izpilda tās nepilnā apmērā, viņš atsevišķi par katru līgumsaistību pārkāpumu un/vai nokavējumu maksā aizdevējam līgumsodu “pēc šī līguma termiņa beigām vai pirmstermiņa izbeigšanas – 3% (trīs procenti) apmērā no šī līguma aizdevuma summas par katru nokavēto saistību izpildes dienu pēc šī līguma izbeigšanas dienas.”* Identisks noteikums ietverts arī *Projektā, Līgumā 2 un Līgumā 3.*

PTAC norāda, ka ierobežojumus līgumā paredzētajam līgumsoda apmēram nosaka PTAL 6.panta trešās daļas 4.punkts. Saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punkta noteikumiem par netaisnīgu uzskatāms līguma noteikums, kas paredz neproporcionāli lielu līgumsodu. PTAC norāda, ka civiltiesību doktrīnā valda uzskats, ka “domājams, ka Latvijā, vadoties no labiem tikumiem, pārāk lielu līgumsodu varētu atzīt par netaisnu” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). PTAC, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, ņem vērā arī PTAL 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt paverdzinošs vai nesamērīgi liels. Tāpat arī, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, jāvadās no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības principa, ievērojot, ka “pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000,

225.lpp.). Turklāt, ņemot vērā civiltiesībās pastāvošo labas ticības principu, līgumsods nevar tikt izmantots iedzīvošanās nolūkā, lai „pelnītu” uz patērētāja rēķina.

Tādējādi *PTAC* kā kritēriju līgumsoda proporcionalitātes izvērtēšanai ņem vērā *Sabiedrības* intereses (saņemt atpakaļ aizdoto naudas summu, kā arī iegūt peļņu procentu veidā) un *Patērētāja* spējas izpildīt ne tikai līgumsaistības, bet arī apmaksāt līgumsodu, kā arī samērīgumu starp abiem iepriekš minētajiem kritērijiem. Līdz ar to *PTAC* nepiekrīt *Sabiedrības* viedoklim par to, ka *PTAL* neparedz nekādus ierobežojumus *Līgumā* noteiktajam līgumsoda apmēram un tas ir atkarīgs tikai no līgumslēdzēju brīvas gribas. Ņemot vērā, ka *Līguma* noteikumi ar *Patērētāju* netika apspriesti, tad nav pamata uzskatīt, ka tik liela līgumsoda iekļaušanai *Līgumā* *Patērētājs* bija izteicis savu brīvo gribu.

No *Sabiedrības* 2007.gada 2.augusta prasības pieteikuma Rīgas Starptautiskajai šķīrējtiesai izriet, ka neatmaksātā pamataizdevuma summa sastāda Ls 5120.00, līgumsods 3% apmērā no aizdevuma summas sastāda Ls 153,60 par katru saistību neizpildes dienu par laika posmu no 2007.gada 28.maija līdz 2007.gada 2.augustam sastāda 10,137.60. Tādējādi *Patērētājam*, nokavējot maksājumu trīs mēnešus, *Sabiedrība* atgūst parāda (nokavētā maksājuma) pamatsummu dubultā apmērā. *PTAC* norāda, ka tādējādi līgumsods var pat vairākkārt pārsniegt parāda pamatsummu un kopā ar nesamaksājamiem līgumiskajiem procentiem sastāda Ls 16,281.60. Tādējādi secināms, ka līgumsods ir aptuveni divas reizes pārsniedzis pamatparāda summu, jo *Līgumā* nav ietverts ierobežojums līgumsoda apmēram. Tā kā līgumsods 3% procentu apmērā no nesamaksātās summas ir jāmaksā par **katru nokavēto dienu**, tad šādu līgumsodu nevar atzīt par proporcionālu un tiesisku. Arī tiesību zinātnē teikts, ka „nereti līgumsoda apmērs izrādās tāds, kas ekonomiski iznīcina parādnieku. Runa ir par procentos par katru nokavējuma dienu noteiktu līgumsodu.” (Torgāns K. raksts *Līgumsoda modernizācijas ceļi*. Grām. Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums. Latvijas Universitātes Zinātniskie raksti. Rīga, Latvijas Universitāte. 1999.gads, 66.lpp). Tādējādi *Sabiedrībai* šādā gadījumā nav tiesības piemērot patērētājam *Līguma* noteikumu, kurā ietvertā līgumsoda apmērs neatbilst patērētāja spējām un nav samērojams ar *Sabiedrībai* interesēm – savlaicīgi saņemt aizdevuma atmaksu un peļņu procentu veidā.

Ņemot vērā iepriekš minēto un saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta, 6.panta trešās daļas 1. un 4.punkta noteikumiem, *PTAC* vērtē *Līguma* pielikuma Nr. 02 5.punkta, kā arī *Līguma* 5.2.3.3.apakšpunkta noteikumus kā netaisnīgus. Atbilstoši *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem šāds līguma noteikums atzīstams par spēkā neesošu.

Vienlaikus *PTAC* aicina *Sabiedrību* precizēt arī *Projekta* 5.2.3.1.apakšpunkta noteikumus norādot, ka līgumsodu aprēķina nevis no aizdevuma summas, bet gan no **neatmaksātās aizdevuma summas**. Tādējādi nodrošinot noteikuma atbilstību *PTAL* prasībām.

5)*Līguma* 3.3.apakšpunkts nosaka, ka “Šī līguma pirmstermiņa izpildes gadījumā, kā arī tā izbeigšanas gadījumā atbilstoši šī līguma 5.punktam, Aizņēmējam ir pienākums samaksāt Aizdevējam procentus par 12 mēnešiem uz priekšu, vai, ja līdz Aizdevuma atmaksas termiņam palicis mazāk par 12 mēnešiem – par periodu līdz Aizdevuma atmaksas termiņam.” *PTAC* secina, ka no *Projekta* minētais noteikums ir

ticis izslēgts. Tomēr no *Sabiedrības* sniegtajiem paskaidrojumiem neizriet, ka *Sabiedrība* būtu apņēmusies šo noteikumu nepiemērot attiecībā uz citiem patērētājiem.

PTAC norāda, ka *Līgums* ir uzskatāms par patērētāja kreditēšanas līgumu. Līdz ar to *Sabiedrības* pienākums patērētājiem piedāvātajos aizdevuma (patērētāja kreditēšanas) līgumos ir ievērot *Noteikumu* prasības. *Noteikumu* 17. un 19.punkta noteikumi paredz, ka „*Patērētāja pienākums ir maksāt procentus un citus maksājumus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības*” un ka „*Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.*” Tā kā *Līguma* 3.3.apakšpunkta noteikumi tieši pretēji minētajām tiesību normām paredz priekšapmaksas kompensāciju, tad *Līguma* 3.3 apakšpunkts ir netaisnīgs, jo ierobežo patērētāja likumīgās tiesības kredīta atmaksu veikt pirms termiņa, nemaksājot kompensāciju. Līdz ar to saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta, 6.panta trešās daļas 1 un 3.punkta noteikumiem, *PTAC* vērtē *Līguma* 3.3. apakšpunkta noteikumus kā netaisnīgus.

6) *Līguma* 5.1.2.apakšpunktā noteikts, ka „*ieķīlātais īpašums gājis vai arī tam nodarīto bojājumu dēļ atzīts par nelietojamu, un Aizņēmējs trīs dienu laikā nevienojas ar Aizdevēju par jauna saistību izpildes nodrošinājuma noformēšanu*”. *PTAC* uzskata, ka trīs dienu termiņš ir nesamērīgi mazs jauna saistību nodrošinājuma veida noformēšanai un līdz ar to šāds līguma noteikums nostāda patērētāju neizdevīgākā stāvoklī kā pakalpojuma sniedzēju un saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta un 6.panta trešās daļas 1.punkta noteikumiem atzīstams par netaisnīgu.

Saskaņā ar *Sabiedrības* iesniegto pārstrādāto līguma projekta 5.1.2. punktu, noteikuma teksts ir grozīts: „*aizņēmējs desmit dienu laikā nevienojas ar Aizdevēju par jauna saistību izpildes nodrošinājuma noformēšanu*”. Tomēr *Sabiedrība* nav sniegusi informāciju, vai tā apņemas pārtraukt piemērot *Līguma* 5.1.2.apakšpunktā noteikto termiņu arī attiecībā uz citiem patērētājiem.

7)*Līguma* 5.2.2.apakšpunktā paredzēts, ka „*Ja aizdevējs saskaņā ar šī līguma noteikumiem pirms termiņa atkāpjas no šī līguma, tas ir tiesīgs aprēķināt Aizņēmējam vienreizēju līgumsodu 20% apmērā no šajā līgumā noteiktās Aizdevuma summas.*”

PTAC secina, ka līgumsodu par līgumsaistību pienācīgu neizpildi patērētājam paredz jau *Līguma* 3.3. un 5.2.3.apakšpunkta noteikumi, kā arī papildus aizdevējam ir tiesības pārdot patērētāja ieķīlāto nekustamo īpašumu. Tādējādi *PTAC* secina, ka patērētājam līgumsaistību pienācīgas neizpildes gadījumā var tikt piemēroti vairāki līgumsodi vienlaicīgi papildus tam, ka *Sabiedrība* atgūst pamatparādu un procentus par aizdevuma izmantošanu, kas ir pretrunā ar labticīguma prasībām un patērētāju nostāda neizdevīgā stāvoklī. Tādējādi *Līguma* 5.2.2.apakšpunktā noteiktais līgumsods nav uzskatāms par samērojamu ar patērētāja spējām un kreditora interesēm. Līdz ar to tas uzskatāms par neproporcionāli lielu. Tādējādi saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta, 6.panta trešās daļas 1. un 4.punkta noteikumiem šāds noteikums ir uzskatāms par netaisnīgu.

8) *Līguma* 6.1. apakšpunkta noteikums nosaka: „*visus strīdus un domstarpības, kas jebkādi saistīti ar šo darījumu, tajā skaitā ar tā noslēgšanu, kā arī, kas rodas sakarā ar šī līguma saistību izpildi, jāizskata saskaņā ar Latvijas Republikā spēkā esošo likumdošanu un šī līguma noteikumiem Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā viena šķīrējtiesneša sastāvā, latviešu valodā uz iesniegto dokumentu pamata vai, pēc*

prasības iesniedzēja izvēles, Rīgas Centra rajona tiesā (līgumiskā piekritība)”.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu, par netaisnīgu līguma noteikumu uzskatāms noteikums, „*kas izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā*”. *PTAC* ieskatā konkrētā šķīrējtiesas klauzula ierobežo *Patērētāja* tiesības griezties tiesā un ierobežo *Patērētāja* izvēles brīvību izvēlēties tiesību sargājošo iestādi, kurā vērsties, jo, ja prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas *Patērētāja* intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā.

PTAC norāda, ka tas, ka šis *Līguma* punkts piešķir vienādas tiesības abiem līdzējiem, nenoved pie secinājuma, ka līdzēju līdzsvara princips ticis ievērots. Kreditēšanas līguma specifika nosaka to, ka pēc tam, kad aizdevējs veic aizdevuma summas izmaksu, tā saistības ir (par būtiskajiem līguma noteikumiem) izpildītas un aizdevējs iegūst prasījuma tiesības par naudas atmaksu un citu līguma noteikumu izpildi. Līdz ar to prasītājs kreditēšanas līguma gadījumā lielākajā daļā gadījumu ir tieši aizdevējs. Turklāt arī no lietas materiāliem izriet, ka 2007.gada 2.augustā *Sabiedrība* strīda risināšanai ir griezusies tieši Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā nevis Latvijas Republikas tiesā ar prasības pieteikumu.

PTAC norāda, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006. gada 7.marta spriedumā lietā Nr.SKA-59 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu, ja konkrētais līguma noteikums atbilst *PTAL* 6.pantā noteiktajām netaisnīga līguma noteikuma pazīmēm. Tiesiskajām attiecībām, kas pakļautas patērētāju tiesību aizsardzības tiesiskajam regulējumam, ir ar likumu piešķirta augstāka aizsardzība, nekā civiltiesiskajos darījumos vispār. *Patērētājs* ir uzskatāms jau iepriekš par neaizsargātāku un likumdevējs ir normatīvi stiprinājis tā pozīciju. Ņemot vērā iepriekš minēto un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punktu, *PTAC Līguma* 6.1.apakšpunktu vērtē kā netaisnīgu līguma noteikumu.

Saskaņā ar *Sabiedrības* iesniegto pārstrādāto līguma projekta 6.1.apakšpunktu, noteikuma teksts ir grozīts: „*visus strīdus un domstarpības, kas jebkādi ar šo darījumu, tajā skaitā ar tā noslēgšanu, kā arī, kas rodas sakarā ar šī līguma saistību izpildi, tiek izšķirti saskaņā ar Latvijas likumiem Latvijas tiesās*”.

Iekļaujot iepriekš minētos *Līguma* noteikumus *Līgumā* un ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos, *Sabiedrība* ir pieļāvusi patērētāju tiesību pārkāpumu (*PTAL* 3.panta 2.punkts). Tāpat arī *PTAC* norāda, ka, neskatoties uz to, ka *Sabiedrība Līgumu* ir lauzusi, tomēr secināms, ka *Sabiedrība* attiecībā pret *Patērētāju* ir izmantojusi šajā administratīvajā aktā norādītos netaisnīgos līguma noteikumus, kas redzams no Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2007.gada 25.septembra sprieduma lietā Nr.132/07. Līdz ar to *PTAC* pienākums ir novērst pieļauto *Patērētāja* tiesību pārkāpumu.

PTAC secina, ka *Līguma* 2007.gada 20.jūnija pielikums ar *Patērētāju* nav ticis parakstīts. Tāpat arī *PTAC* nav guvis apstiprinājumu, ka *Sabiedrība* šādu līgumu piedāvā arī citiem patērētājiem. Līdz ar to *PTAC* šo pielikumu nav izvērtējis. Tomēr *PTAC* vērs *Sabiedrības* uzmanību, ka šī pielikuma 3.punktā noteiktā līgumsoda

apmērs ir uzskatāms par neproporcionāli lielu, jo nav samērojams ar patērētāja spējām un *Sabiedrības* interesēm, un šādu noteikumu *Sabiedrība* patērētājiem saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem nedrīkst piedāvāt.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz *PTAL* 25. panta ceturtās daļas 4. un 6.punktu, astotās daļas 1.punktu, devīto un desmito daļu, 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo, trešās daļas 1., 3., 4., un 7.punktu, piekto un septīto daļu, 2006.gada 1.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.632 "*Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums*" 4.13., 6.4., 6.10.apakšpunktiem, *PTAC* uzdod *Sabiedrībai*:

1. pārtraukt pildīt ar *Patērētāju* noslēgtajā *Līgumā* un *Līguma* pielikumā Nr.02:

1.1. *Līguma* pielikuma Nr. 02 5.punkta noteikumu, kas paredz, ka „*Puses vienojas, ja gadījumā aizņēmējs grafikā norādītajā termiņā neizpilda savas saistības, vai izpilda tās nepilnā apmērā, tad viņš par katru saistību nokavējuma dienu maksā līgumsodu 3% (trīs procenti) apmērā no šī pielikumā 4. punktā minētās aizdevuma summas*”;

1.2. *Līguma* 3.3.apakšpunkta noteikumu: „*Šī līguma pirmstermiņa izpildes gadījumā, kā arī tā izbeigšanas gadījumā atbilstoši šī līguma 5.punktam, Aizņēmējam ir pienākums samaksāt Aizdevējam procentus par 12 mēnešiem uz priekšu, vai, ja līdz Aizdevuma atmaksas termiņam ir palicis mazāk par 12 mēnešiem – par periodu līdz Aizdevuma atmaksas termiņam*”;

1.3. *Līguma* 5.2.2.apakšpunkta noteikumu, kas paredz, ka „*Ja aizdevējs saskaņā ar šī līguma noteikumiem pirms termiņa atkāpjas no šī līguma, tas ir tiesīgs aprēķināt Aizņēmējam vienreizēju līgumsodu 20% apmērā no šajā līgumā noteiktās Aizdevuma summas*”;

1.4. *Līguma* 5.2.3.3.apakšpunkta noteikumu, kas paredz līgumsodu “*pēc šī līguma termiņa beigām vai pirmstermiņa izbeigšanas – 3% (trīs procenti) apmērā no šī līguma aizdevuma summas par katru nokavēto saistību izpildes dienu pēc šī līguma izbeigšanas dienas*”;

1.5. *Līguma* 6.1. apakšpunkta noteikumus: „*visus strīdus un domstarpības, kas jebkādi saistīti ar šo darījumu, tajā skaitā ar tā noslēgšanu, kā arī, kas rodas sakarā ar šī līguma saistību izpildi, jāizskata saskaņā ar Latvijas Republikā spēkā esošo likumdošanu un šī līguma noteikumiem Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā viena šķīrējtiesneša sastāvā, latviešu valodā uz iesniegto dokumentu pamata vai, pēc prasības iesniedzēja izvēles, Rīgas Centra rajona tiesā (līgumiskā piekritība)*”.

2. pārtraukt pildīt šāda satura kā *Līguma* pielikuma Nr.02 5.punkta, *Līguma* 3.3., 5.2.2., 5.2.3.3. un 6.1.apakšpunkta noteikumus, kurus *Sabiedrība* un patērētāji nav atsevišķi apsprieduši, ar citiem patērētājiem noslēgtajos aizdevuma līgumos, kā arī pārtraukt piemērot *Līguma* 5.1.2.apakšpunktā noteikto trīs dienu termiņu attiecībā uz patērētājiem jauna saistību izpildes nodrošinājuma nodrošināšanai attiecībā uz gadījumiem, kad ieķīlātais īpašums gājis bojā vai arī tam nodarīto bojājumu dēļ atzīts par nelietojamu;

3. **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas grozīt patērētājiem piedāvātajos aizdevuma līgumu projektos šajā administratīvajā aktā norādītos netaisnīgos *Līguma* pielikuma Nr.02 5.punkta, *Līguma* 5.2.2., 5.2.3.3.apakšpunkta noteikumus;**

4. **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas ietvert noteikumu**, ka patērētājam ir tiesības uz taisnīgu kopējo kredīta izmaksu samazinājumu, ja viņš atmaksu veic pirms noteiktā termiņa atbilstoši *Noteikumu* 11.5.apakšpunkta noteikumiem, kā arī informāciju par gada procentu likmi, kas aprēķināta atbilstoši *Noteikumu* prasībām saskaņā ar *Noteikumu* 11.1.apakšpunktu patērētājiem piedāvātajos aizdevuma līgumu projektos;
5. **sniegt informāciju PTAC** par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta nolemjotās daļas 3. un 4.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (t.sk., iesniedzot arī grozīto līguma projektu).

Šis administratīvais akts stājas spēkā no tā paziņošanas brīža adresātam. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta devītās daļas noteikumiem šī administratīvā akta pārsūdzēšana neaptur tā izpildi.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *PTAC* (K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013).

Direktora vietā
direktora vietniece

(paraksts)

B.Liepiņa

(zīmogs)

IZRAKSTS PAREIZS